

(1) בראשית פרק לה

- (ו) וַיָּבֹא יַעֲקֹב לְיֹזֶה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן הוּא בֵּית אֵל הוּא וְכָל הָעָם אֲשֶׁר עִמּוֹ:
- (ז) וַיְכַן שֵׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא לְמָקוֹם אֵל בֵּית אֵל-כִּי שֵׁם נִגְלוּ אֵלָיו הָאֱלֹהִים בְּכַרְחוֹ מִפְּנֵי אַחִיו:
- (ח) וַתִּמַּת דְּבָרָה מִיִּנְקַת רַבְקָה וַתִּקְבֵּר מִתַּחַת לְבֵית אֵל תַּחַת הָאֱלוֹן וַיִּקְרָא שְׁמוֹ אֱלוֹן בְּכוֹת:
- (ט) וַיִּקְרָא אֶל-יַעֲקֹב עוֹד בְּבֹאוֹ מִפְּדַן אַרְבֶּם וַיִּבְרָךְ אֹתוֹ:
- (י) וַיֹּאמֶר לוֹ אֶל-לְהִיִּם שְׁמֶךָ יַעֲקֹב לֹא יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל:

(2) בראשית פרק כד

(נט) וַיִּשְׁלַחֵהוּ אֶת רַבְקָה אֶחָתָם וְאֶת מִנְקַתָּהּ וְאֶת עֶבֶד אֲבִרְהָם וְאֶת אֲנָשָׁיו:

(3) רב שר הירש על בראשית פרק לה פסוק ח

היאך נזדמנה ישישה זו אל המתלויים אל יעקב, דבר זה לא נמסר. אם נשלחה אל יעקב במלאכות רבקה, כהשערת אחדים, או נתלוותה אליו מבית לבן, כדי לראות עוד פעם את בת טיפולה לשעבר, כהשערת רמב"ן, על כך אין לנו באמת אלא השערות; מכל מקום שם האילן המצל על קברה מראה את יראת הכבוד שיעקב רחש אל אמו: הוא כיבד את האם במינקתה הישישה, גם בכה והצטער במותה.

(4) רש"י על בראשית פרק לה

(ח) ותמת דבורה - מה ענין דבורה בבית יעקב אלא לפי שאמרה רבקה ליעקב ושלחתי ולקחתיך משם שלחה דבורה אצלו לפדן ארם לצאת משם ומתה בדרך מדברי רבי משה הדרשן למדתיה: . . . ואגדה נתבשר שם באבל שני שהוגד לו על אמו שמתה (ב"ר). אלו בלשון יוני אחר ולפיכך (ולפי ש)העלימו את יום מותה שלא יקללו הבריות כרס שיצא ממנו עשו אף הכתוב לא פרסמה:

(ט) ויברך אתו - ברכת אבלים (ב"ר):

(5) חזקוני על בראשית פרק לה פסוק ח

ותמת דברה - פירש"י מה ענין דבורה בבית יעקב כלומר מהיכן נמצאת דבורה עם יעקב הרי כתיב כי במקלי עברתי אלא מלמד ששלחה רבקה את דבורה אחר יעקב להחזירו הוא שנאמר וישבת עמו ימים אחדים עד אשר תשוב חמת אחיך, ושלחתי ולקחתיך משם, ולא רצה לבא דבורה שהתה עם יעקב בבית לבן ומתה בדרך אצל יעקב ולפי שסתם למעלה שמה כשאמר וישלחו את רבקה אחותם ואת מיניקתה, בא עכשיו והזכיר שמה.

(6) ספר משכיל לדוד על בראשית פרק לה פסוק ח

ותמת דבורה וכו' לפי שאמרה וכו'. הטעם שלא שלחה עד עתה אע"ג שהיא אמרה לו וישבת עמו ימים אחדים ופירש"י בפ' דלעיל דהיינו ז' שנים י"ל דהא מסיים שם עד אשר תשוב חמת אחיך וצריך לפרש' דהכי קאמרה ליה עכ"פ לא תשב שם פחות מז' שנים ואם בסוף ז' שנים ינוח רוגזו אני אשלח להודיעך ואם לא אשלח ש"מ דאכתי ברוגזו יתיב הילכך תתעכב עד ששלחתיך ולקחתיך משם.

(7) ומאחר שרבקה הרגישה בעשו שעדיין לא נח רוגזיה משו"ה לא שלחה. אבל עכשיו כשחזר עשו לביתו אחר שהשלים עם יעקב והיה מלא מן הדורון שנתן לו אף שלא הגיד כלום לאביו ולאמו מכל מקום הואיל דבטל הכעס מלבו לא היה מדבר רע על יעקב כמו שהיה דרכו מתחלה ומזה דנה רבקה בעצמה דודאי כבר שב חרון אפו ממנו לכך שלחה דבורה שהיתה סבורה שעדיין היה עומד בפדן ארם:

(8) רמב"ן על בראשית פרק לה פסוק ח

ותמת דבורה מינקת רבקה לא ידעתי למה נכנס הפסוק הזה בין "ויקרא למקום אל בית אל", ובין "וירא אלהים אל יעקב עוד" והפסיק בענין אחר שהיה בבית אחת ובמקום אחד, כי יעקב בבאו ליוזה היא בית אל, בנה מזבח וקרא למקום אל בית אל, ונראה לו האלהים שם ויברך אותו, ולמה הושם הכתוב הזה בתוך ענין אחד:

(9) והקרוב מה שאמרו רבותינו (ב"ר פא ה) שירמוז למיתת רבקה, ולכן קרא שם המקום ההוא אלו בכות, כי אין בכי ואנקה על המינקת הזקנה שיקרא שם המקום עליו אבל יעקב בכה והתאבל על אמו הצדקת אשר אהבתהו, ושלחה אותו שם ולא זכתה לראותו בשובו, ולכן נגלה אליו האלהים וברך אותו ונחמו כאשר עשה ליצחק אביו אחרי מות אברהם (לעיל כה יא) ובשניהם אמרו חכמים (סוטה יד) ברכת אבלים ברכו וסיוע לזה מה שאמור למטה (פסוק כז) ויבא יעקב אל יצחק אביו ממרא קרית הארבע, ואלו היתה רבקה שם היה מזכיר "אל אביו ואל אמו", כי היא השולחת אותו שם והגורמת לו כל הטובה, ויצחק בעצתה צוה אותו ללכת שם:

10) וכתב רש"י ולפי שהעלימו את יום מותה שלא יקללו אותה הבריות, כרס שיצא ממנה עשו, אף הכתוב לא פרסמה ומדרש חכמים הוא (פסדר"כ זכור ד) והנה גם מיתת לאה לא יזכיר אבל הכוונה להם מפני שהזכיר המיתה ברמז, ותלה הדבר במניקתה, וכיון שדבר בה למה הסתיר הענין ולא גלהו וטעם הקללה אינו מחוור, שהרי הזכירו במיתת יצחק (להלן פסוק כט) ויקברו אותו עשו ויעקב בניו אבל יתכן לומר שלא היה לה כבוד במיתתה, כי יעקב איננו שם, ועשו שונא אותה ולא יבא שמה, ויצחק כהו עיניו ואיננו יוצא מביתו, ולכן לא רצה הכתוב להזכיר שיקברו בני חת:

11) וכענין הזה מצאתי (תנחומא תצא ד), אמרו אתה מוצא כשמתה רבקה אמרין מאן יפוק קמא, אברהם מת, יצחק יושב בבית ועיניו כהות, יעקב הלך לו לפדן ארם, יפוק עשו רשיעא קמא ויימרון ברייתא ליטין בזיא דהא כדין ינקין, מה עשו הוציאו מטתה בלילה אמר רבי יוסי בר חנינה, לפי שהוציאו מטתה בלילה לא פרשו הכתובים מיתתה אלא מן הצד, הדא הוא דכתיב ויקרא שמו אלון בכות, שתי בכיות הדא הוא דכתיב וירא אלהים אל יעקב ויברך אותו, מה ברכו, ברכת אבליים ברכו, עד כאן והנה בעבור שהיה עשו יחידי בקבורתה פחדו מן הקללה ולא ראו שיהיה לה לכבוד, וזה ענין הרמז:

12) והיתה דבורה עם יעקב, כי אחרי שבאה עם רבקה שבה לארצה, ועתה תבא עם יעקב לראות גברתה - או נתעסקה בגדול בני יעקב לכבוד רבקה ולאהבתה והיתה בביתו ויתכן שאינה היא המינקת שנאמר בה (לעיל כד נט) וישלחו את רבקה אחותם ואת מניקתה, אבל היתה מינקת אחרת שנשארה בבית לבן ובתואל, ועתה יביא אותה יעקב עמו לכלכל את שיבתה לכבוד אמו, כי כן דרך הנכבדים להיות להם מיניקות רבות, כי רחוק הוא שתהיה הזקנה השליח שתשלח אמו ליעקב כדברי רבי משה הדרשן: